

Prästyrket i Svenska Kyrkan

Är det bibliskt?

Eva (på väg att bli) Präst

Innehållsförteckning

Inledning.....	3
1 Prästyrket enligt Bibeln.....	4
1.1 Gamla Testamentet.....	4
1.2 Nya Testamentet.....	6
2 Prästyrket enligt Svenska Kyrkan.....	7
2.1 Bakgrund och sammanhang.....	7
2.2 Prästens arbetsuppgifter.....	8
2.3 Prästens personliga karaktär.....	9
2.4 Antagningskriterier.....	10
3 Sammanfattning och reflektion.....	11
Källförteckning.....	13

Inledning

I min uppsats vill jag undersöka vad det innebär att vara präst i Svenska Kyrkan, och om Svenska Kyrkans beskrivning av prästyrket är i överensstämmelse med Bibeln. Jag börjar med att gå igenom vad Gamla respektive Nya Testamentet har att säga om prästen som person och prästens uppgifter, och notera vilka likheter och skillnader som finns där. Sedan undersöker jag hur Svenska Kyrkan beskriver prästyrket och prästens kvalifikationer. Till sist jämför jag Bibelns beskrivning med Svenska Kyrkans, med en reflektion över vad jag har kommit fram till.

Sökningarna i bibeltexten har jag gjort själv, med hjälp av Svenska Bibelsällskapets internetsajt bibeln.se och den fristående bibelstudiesajten StudyLight.org. Materialet till ordstudierna kommer i huvudsak från StudyLight.org. Bibelcitaten är hämtade ur Bibel 2000. Den avsiktligt selektiva sammanfattningen av den bibliska historien är min egen, liksom sammanfattningen av hur Nya Testamentet beskriver prästyrket. Mitt studium täcker inte in alla aspekter på ordet präst eller på prästämbetet, och jag har inte heller täckt in allt som ingår i Svenska Kyrkans prästtjänst.

1 Prästyrket enligt Bibeln

1.1 Gamla Testamentet

I begynnelsen skapade Gud världen och människorna, och gav dem i uppdrag att bruka och vårda jorden (1 Mos 1). Från början levde människorna i nära personlig kontakt med Gud, i det som i Bibeln kallas Edens lustgård (1 Mos 2). Men de första människorna valde att inte lyda Gud, och det resulterade i att de blev utestängda från lustgården. (1 Mos 3). I fortsättningen var det bara vissa enskilda individer som hade en nära och personlig relation med Gud.

Ondskan bredde ut sig bland människorna, och till slut bestämde sig Gud för att utplåna dem. Bara en man, Noa, och hans familj skulle klara sig, genom att Gud befallde honom att bygga en båt som blev deras räddning undan den världsvida översvämningen (1 Mos 6). Gud upprättade sedan ett förbund med Noa, där han lovar att aldrig mer utplåna alla människor (1 Mos 9:8-11). Från Noa och hans söner kom sedan alla folkslag på hela jorden (1 Mos 10:12).

Nio släktled efter Noas son Sem föddes Abram (1 Mos 11:26), som vi känner bäst under namnet Abraham. Honom välsignade Gud med en särskild välsignelse, som alla folk skulle önska sig (1 Mos 12:3), samtidigt som han kallade honom att lämna sitt land, sin släkt och sitt hem och gå till ett land som Gud skulle visa honom (1 Mos 12:1), där han skulle bli ett stort folk (1 Mos 12:2). Abram lydde Gud, och drog tillsammans med sin brorson Lot ut ur det land där de bodde (1 Mos 12:4). De kom fram till landet Kanaan, som Gud lovade att ge åt Abram och hans ättlingar (1 Mos 12:7; 13:14-17).

Ordstudium:

Första gången det hebreiska ordet för präst (*kohen*, Strong 3548) förekommer i Gamla Testamentet handlar det om Melkisedek (1 Mos 14:18). Vi vet bara att han var kung i Salem, präst åt "Gud den Högste", och att han vid ett tillfälle kom ut med bröd och vin till Abram och välsignade honom. Det står också att Abram gav tionde till prästen Melkisedek.

Pusselbit 1:

Melkisedek nämns även i Ps 110:4 ("*Herren har svurit och skall inte ångra sig: 'Du är präst för evigt, i Melkisedeks efterföljd.'*") och i Hebreerbrevet i Nya Testamentet (Hebr kap 5-7).

Pusselbit 2:

Salem, som Melkisedek uppges vara präst i, är enligt "Josefus och rabbinerna"¹ identiskt med Jerusalem.

En tid efteråt talade Gud till Abram igen. Den barnlöse och till åren komne Abram skulle få en son, och genom denne son skulle hans släkt bli så talrik som himlens alla stjärnor (1 Mos 15:5). Abram trodde på vad Gud lovade honom, och därför räknade Gud honom som rättfärdig (1 Mos 15:6). Abram får mycket riktigt en son, Isak. Gud förnyar sitt förbund med Abram och ger honom namnet Abraham, som betyder "fader till många" (1 Mos 17:5).

Isak får två söner, Esau och Jakob (1 Mos 25:24-26). Jakob får söner (1 Mos 35:23-26), han och hela hans familj flyttar sedan till Egypten (1 Mos 46:1-7), där de efter en tid blir slavar åt egyptierna (2 Mos 1:8-14). Jakobs ättlingar håller reda på vilken av hans söner de härstammar från. Detta är ursprunget till Israels folks tolv stammar.

I Levis släkt föds Mose, som blir adopterad av Faraos dotter (2 Mos 2:10). Efter en konfrontation mellan Mose, hans landsmän och en egyptisk vakt flyr Mose till landet Midjan (2 Mos 2:11-15). Där blir han bekant med Jetro, prästen i Midjan, som blev hans svärfar när han gifte sig med Sippora, dennes dotter. (2 Mos 2:21).

¹ Illustrerat Bibellexikon, Band 6, sid. 84

Ordstudium:

Samma hebreiska ord som tidigare (*koben*) används i 1 Mos om de egyptiska prästerna, och i 2 Mos om den midjanitiska prästen Jetro.

Mose mötte sina förfäders Gud ("Jag är din faders Gud, Abrahams Gud, Isaks Gud och Jakobs Gud.") i öknen (2 Mos 3), och fick i uppdrag av honom att befria det israelitiska folket ur fångenskapen i Egypten (2 Mos 3:10) och föra dem till det land som Gud lovade Abraham att ge åt hans efterkommande. Till sin hjälp fick Mose sin bror Aron. De var båda av Levis släkt (2 Mos 3:14).

Ordstudium:

När Mose på Guds uppdrag leder Israels folk ut ur Egypten säger Gud att Israel ska vara "ett rike av präster (*koben*) och ett heligt folk" som tillhör honom (2 Mos 19:6).

Pusselbit 3:

Aposteln Petrus citerar 2 Mos 19:6 i ett av sina brev (1 Petr 2:9).

Mose var folkets ledare, men Aron och hans söner blev utvalda till att bli präster åt Herren Gud (2 Mos 28:1). De skulle invigas till sin tjänst på ett särskilt sätt (2 Mos 29:1-37), de skulle ha särskilda kläder (2 Mos 28, 39), de skulle bära fram offer enligt särskilda ordningar (2 Mos 29:38-46; 3 Mos 1-7) för att försona folket med Gud, de skulle i enlighet med Guds instruktioner avgöra vad som är rent och orent (3 Mos:11-15) och vad som är heligt (3 Mos 17-26). De skulle också välsigna folket (4 Mos 6:22-27). Prästämbetet skulle stanna inom Arons släkt för evigt (2 Mos 29:9; 40:15).

Ordstudium:

Här används en särskild form av det hebreiska ordet för präst (*kēhūnna*, Strong 3550), som benämning på själva prästämbetet. Detta ord används tolv gånger i Gamla Testamentet, varje gång med syftning på de judiska prästernas tjänst.

I 1 Mos och 2 Mos, och i tio andra sammanhang (Dom 17:5; 18:30; 1 Sam 5:5; 2 Kung 10:19; 11:18; 2 Krön 23:17; 34:5; Jer 48:7; 49:3; Sak 1:4) används det hebreiska ordet för präst (*koben*) om präster åt andra gudar än Israels Gud. På alla andra ställen i hela Gamla Testamentet syftar ordet på Israels folks präster.

För att kunna göra tjänst inför Gud, den helige, skulle även prästerna vara heliga. De fick därför inte gifta sig med vem de vill, de måste iakttä en rad regler och föreskrifter för vad de fick och inte fick göra, de fick inte ha något fel eller lyte och de fick inte lämna Guds helgedom (2 Mos 21). Prästernas uppgift var att stå mellan Gud, som är helig och allt igenom ren, och det oheliga och orena folket². Huvudsysslan var de återkommande offren, till försoning för folkets synder. De skulle också undervisa folket om Guds lag, och föra kunskapen vidare till kommande släktled.

Här är det inte fråga om en nära och personlig relation mellan Gud och människa, utan om ritualer och regler, och om Guds förbund med hela det utvalda folket. Men det finns också exempel på direkt kontakt mellan enskilda människor och Gud, en kontakt som är nära och personlig (t.ex. Samuel (1 Sam kap 1-28), David (1 Sam kap 1 – 1 Kung kap 2), Elia (1 Kung kap 17 – 2 Kung kap 2)).

Men prästerna skötte sin uppgift dåligt, och de behandlade folket illa. Rakt igenom Gamla Testamentet berättas det om hur folket gång på gång bröt förbundet med sin Gud, men hur Gud ändå höll fast vid förbundet, och hur han gång på gång förlät dem och upprättade dem.

Pusselbit 4:

Förbundet mellan Gud och Israel skulle så småningom övergå i ett nytt förbund, som skulle gälla för alla folk (*Jer 31*).

Pusselbit 5:

En dag skulle det komma en ny präst, en enda, som skulle härska till evig tid (*Ps 110*).

1.2 Nya Testamentet

I Nya Testamentet syftar benämningen präst omväxlande på de judiska prästerna, på Jesus Kristus och på (alla) de kristna. Jesus beskrivs i Hebreerbrevet som en ny och bättre överstepräst (*Hebr 4:14 – 5:10*), som en gång för alla har offrat sig själv för världens alla synder (*Hebr kap 7-10*) så att vägen till Gud är öppen (*Hebr 10:22*). De kristna (specifikt mottagarna av Första Petrusbrevet, samt aposteln Johannes och "de sju församlingarna i Asien" i Uppenbarelseboken) beskrivs som "ett heligt prästerskap" (*1 Petr 2:5*), "kungar och präster" (*1 Petr 2:9*) och präster åt Gud (*Upp 1:6; 5:10; 20:6*). Paulus kallar sig själv "Kristi Jesu tempelpräst", och skriver att han bär fram hedningarna (*Rom 15:16*), de filippiska kristnas tro (*Fil 2:17*) och sitt eget liv (*2 Tim 4:6*) som ett offer åt Gud. Han kallar också den gåva han har fått av de troende i Filippi för "ett offer som Gud tar emot" (*Fil 4:18*). I Hebreerbrevet står det att lovsång till Gud, och "att göra gott och att dela med [sig]" är offer som behagar Gud (*Hebr 13:15-16*). De kristnas prästtjänst ska vara att "frambära andliga offer" (*1 Petr 2:5*).

Ordstudium:

Den grekiska motsvarigheten till hebreiskans ord för präst (*hierēus*, Strong 2409) förekommer ett 30-tal gånger i NT. I evangelierna och Apostlagärningarn syftar det med ett undantag (*Apg 14:13*) på de judiska prästerna. I Hebreerbrevet syftar det omväxlande på de judiska prästerna, Melkisedek och Jesus Kristus. I Uppenbarelseboken syftar det enbart på (alla) de kristna. Grekiskans ord för överstepräst (*archiereus*, Strong 749) förekommer omkring 120 gånger i NT. I evangelierna och Apostlagärningarn syftar det på den judiska översteprästen. I Hebreerbrevet syftar det omväxlande på den judiska översteprästen och på Jesus Kristus. Det finns tre grekiska ord för själva prästämbetet (*hierateia*, Strong 2405, *hierateuma*, Strong 2406 och *hierosynē*, Strong 2420). Orden förekommer sammanlagt 8 gånger i NT, och syftar omväxlande på det judiska prästerskapet, på Jesus Kristus och på (alla) de kristna.

Det förbund som Gud slöt med Noa, Abraham, Mose och Israels folk går i Nya Testamentet över i ett nytt förbund, ett förbund som gäller alla folk (*Hebr kap 8-10*, se även pusselbit 4). Det gamla förbundets prästerskap övergår i ett nytt prästerskap, där alla de troende är inräknade (se pusselbit 3). Det gamla förbundets offer motsvaras i det nya förbundet av andliga offer. Det nya prästerskapets överstepräst är Jesus Kristus själv (se pusselbit 5). Författaren av Hebreerbrevet jämför Jesus med prästen Melkisedek i 1 Mos kap 14 (*Hebr 6-7*, se även pusselbit 1), som var präst åt Gud den högste (*Hebr 7:1*), kung i Salem/Jerusalem (*Hebr 7:2*, se även pusselbit 2), som inte var en ättling till Aron (*Hebr 7:15-16*), vars namn betydde "rättfärdig konung" (*Hebr 7:2*), vars dagar varken hade början eller slut (*Hebr 7:3*). Jesus Kristus frambar sig själv som det slutgiltiga offret, när han lät sig dödas (*Hebr 7:27; 9:12ff*). När han dog öppnades vägen in i det allra heligaste (*Matt 27:51; Mark 15:38; Luk 23:45*), och detta gjorde det möjligt för alla människor att genom honom få en nära och personlig relation med Gud själv.

Det verkar därför som om den kristna kyrkan inte har behov av något prästämbete, i alla fall inte av judisk modell. I Nya Testamentet kallas de kristna församlingsledarna apostlar, föreståndare, herdar, församlingstjänare, äldste och lärare³. Apostlarna hade en särställning, de (flesta av dem) hade vandrat med Jesus före hans död. Av de övriga framställs i bibeltexterna förståndare (*episkopos*, Strong 1985), herdar (*poimēn*, Strong 4166) och äldste (*presbyteros*, Strong 4245) som ledare över församlingen. Det finns i Nya Testamentet inte någon regelrätt beskrivning av församlingsledarnas uppgifter, men av de

³ Illustrerat Bibellexikon, Band 5, sid. 248

sammanhang orden står i kan vi förstå att de skulle leda den lokala församlingen (1 Tess 5:12; 1 Tim 3:5), representera församlingen (Apg 15:4; 20:17; 21:18), undervisa (1 Tim 3:2; 4:13; 5:17), utöva personlig själavård och vägledning (2 Tim 2:24, 25; Tit 1:9), vaka över församlingen (Apg 20:28-31), vaka över den enskildes utveckling och behov (Hebr 13:17) och be för sjuka (Jak. 5:14)⁴. I breven till Timotheos och Titus får vi också veta att en församlingsledare ska "vara höjd över allt klander, gift bara en gång, nykter, behärskad, anständig, gästfri och en god lärare" (1 Tim 3:2), han ska "vara oförvitlig ... inte vara självgod, inte häftig, inte missbruka vin, inte vara hårdhänt, inte sniken" (Tit 1:7). Han bör vara en mogen kristen som inte är nyomvänd, och inte heller allt för ung. De som utvaldes till särskilda uppgifter i kyrkan avskiljdes genom bön och handpåläggning, så även församlingsledarna (Apg 6:6; 13:3; 14:23; 1 Tim 4:14; 5:22).

Ordstudium:

Ordet präst (eng. priest, ty. präster, fr. prêtre, o.s.v.) kommer från det grekiska ordet presbyteros (Strong 4245), som betyder äldste⁵. Ordet syftar i NT på äldre människor, den äldsta av två personer, medlemmar i det judiska Stora Rådet, judiska myndighetsutövare i enskilda städer, kristna församlingsledare, och medlemmar i det kommande himmelska Stora Rådet.

2 Prästyrket enligt Svenska Kyrkan

2.1 Bakgrund och sammanhang

Alla kristna är genom dopet kallade till allmän tjänst för Gud, det allmänna prästadömet⁶. Men det finns också en särskild tjänst som kyrkan kallar människor till och avskiljer dem för genom bön och handpåläggning. Denna särskilda tjänst är en gåva från Gud och ett uppdrag från kyrkan, och har sitt ursprung i Jesu kallelse och sändning av sina apostlar⁷. Han utrustade dem med helig ande och med fullmakt att förlåta synder (Joh 20:21-23). Apostlarna förde sedan sin egen sändning vidare till dem som kom efter dem, och detta är ursprunget till kyrkans ämbete.

I den första tidiga kristna kyrkan fanns inget samordnat mönster för hur församlingarna skulle ledas och utformas, och det kyrkliga ämbetet bestod av ett antal uppdrag. Så småningom bildades tre särskilda uppdrag inom ämbetet – föreståndare (*episkopos*, Strong 1985), äldste (*presbyteros*, Strong 4245), och medhjälpare (*diakonos*, Strong 1249). Från början hade föreståndarna och de äldste ungefär samma uppgifter i kyrkan, men efter hand fick föreståndarna ett arbetsledaransvar medan de äldste hade ansvar för undervisningen i församlingen.

Reformatörerna sammanförde de tre särskilda uppdragen inom ämbetet till en enda tjänst, prästens⁸. Prästen hade då ansvar för både förkunnelse och praktisk omsorg. Numera har huvudansvaret för att förkunna evangeliet i handling återförts till diakonins tjänst. Viktigt är dock att de tre tjänsterna biskop, präst och diakon betraktas som ett gemensamt ämbete i kyrkan.

Det hebreiska ordet för präst (*kohen*) motsvaras i grekiskan av *hiereus*, vilket betyder offerpräst⁹. I den tidiga kristna kyrkan användes aldrig *hiereus* som benämning på församlingsledarna, bara med syftning på det allmänna prästadömet, d.v.s. alla de döpta och troende. Nya Testamentet använder i stället ordet *presbyteros* som benämning på det vi kallar präst. Enligt reformatorisk uppfattning är det kyrkliga ämbetet inte ett offerämbete utan ett tjänande ämbete, vilket i den Augsburgska bekännelsen

⁴ Illustrerat Bibellexikon, Band 7, sid. 249

⁵ Svenska Akademiens Ordbok, nätversionen

⁶ Biskopsmötet 1990, <http://www.svenskakyrkan.se/biskopsmoten/brev901/bi-pr-d2.htm#E10E12>

⁷ Biskopsmötet 1990, <http://www.svenskakyrkan.se/biskopsmoten/brev901/bi-pr-d2.htm#E10E13>

⁸ Biskopsmötet 1990, <http://www.svenskakyrkan.se/biskopsmoten/brev901/bi-pr-d3.htm#E9E3>

⁹ Biskopsmötet 1990, <http://www.svenskakyrkan.se/biskopsmoten/brev901/bi-pr-d3.htm#E10E16>

kallas ”evangelieförkunnelsens och sakramentsutdelandets ämbete”¹⁰

Under medeltiden återkom offertanken inom den kristna kyrkan¹¹. Man ansåg då att prästerna hade en medlartjänst och att de i denna tjänst bar fram offer inför Gud. Reformatorerna reagerade starkt på detta, och framhöll att det slutliga försoningsoffret bars fram av Kristus, och att något ytterligare offer inte är möjligt. Nattvarden är inte en upprepning av Kristi offer, men den kristne tar emot offret genom brödet och vinet.

Prästen är det Gudomliga ordets tjänare, som representerar Kristus och betjänar församlingen med Guds ord och sakramenten. Det är en objektiv representation, som inte är beroende av prästens tro, moraliska egenskaper, kön eller ras. Det är inte prästen som person som åstadkommer någonting genom sin tjänst, utan sakramenten och Ordet. Men prästens liv behöver stämma överens med förkunnelsen, så att inte Kristus döljs av personen. Prästämbetet vigs man till, och det är inte beroende av att prästen har en formell prästtjänst. Det grundläggande pastorala ansvaret att förkunna Guds Ord kvarstår. Prästens frimodighet har sin grund i ämbetet, som präst är man sändebud för Kristus, inte människor.

2.2 Prästens arbetsuppgifter

Prästen har ett uppdrag som herde för församlingen. Därför är förbönen en viktig del av prästens tjänst. Prästen har fem huvuduppgifter:¹²

A. Förkunnare

Prästens huvuduppgift är att förkunna evangeliet om Jesus Kristus¹³. Allt prästen gör ska präglas av förkunnelsen, även individuella själavårdande och andliga samtal, och helt vanliga möten med människor. Med omsorg om människors andliga utveckling ska Guds ord ska förkunnas rent och klart, enligt Skriften och kyrkans bekännelse. Prästen behöver vårda sig om sin egen teologiska och andliga fördjupning, för att på bästa sätt kunna förbereda sina predikningar.

B. Liturg

I gudstjänsten har prästen till uppgift att leda församlingen i bön och tillbedjan¹⁴. Hela församlingen har del i detta, men prästen ska stimulera församlingen att medverka. Prästen ska också leda liturgin på ett sådant sätt att den blir levande och meningsfull. I prästens ansvar ingår också att tillsammans med kyrkomusiker, kyrkvårdar och kyrkoråd sköta den långsiktiga planeringen av församlingens liturgiska liv på ett sätt som gör det möjligt för församlingen att delta i de kortsiktiga gudstjänstförberedelserna, t.ex. när det gäller musiken och den allmänna förbönen. Prästens uppgift kräver förberedelse, rutin, teknisk skicklighet, andlig koncentration och inlevelse.

C. Kateket

Prästen har huvudansvaret för församlingens undervisning i den kristna tron, oavsett om det faktiska utövandet sedan görs av prästen själv eller av någon medarbetare. Undervisningen i församlingen sker både direkt och indirekt, och prästen bör se till att det skapas möjlighet och resurser för detta. Både barn, ungdomar och vuxna behöver få sitt behov av trosundervisning tillgodosett.

D. Själavårdare

Själavård består inte bara av det enskilda samtalet, utan ska känneteckna hela prästens gärning och genomsyras av stor omsorg om människorna. För att kunna själavårda sin församling behöver prästen förlita sig på Guds ord och evangeliet, snarare än på sin egen klokhets och förmåga, och även

¹⁰ Helander, sid. 58

¹¹ Biskopsmötet 1990, <http://www.svenskakyrkan.se/biskopsmoten/brev901/bi-pr-d3.htm#E10E16>

¹² Biskopsmötet 1997, sid. 8

¹³ Biskopsmötet 1990, <http://www.svenskakyrkan.se/biskopsmoten/brev901/bi-pr-d5.htm#E10E24>

¹⁴ Biskopsmötet 1990, <http://www.svenskakyrkan.se/biskopsmoten/brev901/bi-pr-d5.htm#E10E24>

vara medveten om sitt eget behov av själavård. Insikt om när en människas bättre kan få hjälp inom psykiatri eller den somatiska sjukvården är också värdefull kunskap för själavården.

E. Ledare

Till prästens uppgifter hör också att vara arbetsledare och administratör. För att inte det administrativa arbetet ska ta tid från de grundläggande prästuppgifterna behöver prästen vara strukturerad, prioritera rätt, sköta administrationen med omsorg, och även kunna delegera uppgifter till andra som har bättre tid och möjlighet att utföra dem. Som arbetsledare är det prästens ansvar att uppmuntra sina medarbetare och fördela arbetsuppgifterna på bästa sätt, efter vars och ens förmåga och förutsättningar.

I samband med att utbildningen till präst förändras betonas att prästens olika uppgifter inte får skymma det övergripande uppdraget att vara tolkande teolog¹⁵. Prästen ska se de behov som finns i samhället och hos människorna. Bibeln ska vara utgångspunkt för tolkningen av tillvaron, och bibeltexterna ska tolkas utifrån vår egen tid. I vår tid är det den enskilda individen som står i centrum, samtidigt som människor allt mer förlitar sig på experter av olika slag. Det är därför viktigt att som motvikt lyfta fram Jesu inställning till livet.

2.3 Prästens personliga karaktär

Under prästvigningen avlägger de blivande prästerna fyra löften. De är dessa löften, inte människors förväntningar, som ska styra prästens arbete¹⁶.

Första prästlöftet: Trohet mot uppdraget¹⁷

”Vill ni i Guds den treeniges namn
åtaga er uppdraget att vara präst
och utöva det så,
att Gud blir ärad, kyrkan uppbyggd
och Guds vilja förverkligad i världen?”

Trohet mot uppdraget innebär trohet mot den som har gett uppdraget - kyrkan, och trohet mot Jesus Kristus, som är kyrkans Herre¹⁸. Detta löfte har sin grund i Jesu egna ord (*Matt 24:45-51; Luk 12:41-48; 17:10; 1 Kor 4:2*). Prästen ska använda sina gåvor och sin förmåga till att fullfölja uppdraget, och där ingår också skyldigheten att vila och återhämta sig från arbetet.

Andra prästlöftet: Fasthet¹⁹

”Vill ni stå fasta i kyrkans tro,
rent och klart förkunna Guds ord,
så som det är oss givet i den heliga Skrift
och så som det är omvittnat i vår kyrkas beaktelse,
och rätt förvalta sakramenten?”

För att kunna hålla detta löfte behöver prästen teologisk kunskap och andlig insikt, som innebär att den teologiska kunskapen integreras med den egna personligheten²⁰. Prästen ska låta sin

¹⁵ Eineborg Falk, sid 202

¹⁶ Biskopsmötet 1990, <http://www.svenskakyrkan.se/biskopsmoten/brev901/bi-pr-d6.htm#E9E6>

¹⁷ Den svenska kyrkohandboken, del 2, sid 22

¹⁸ Biskopsmötet 1990, <http://www.svenskakyrkan.se/biskopsmoten/brev901/bi-pr-d6.htm#E10E26>

¹⁹ Den svenska kyrkohandboken, del 2, sid 22

²⁰ Biskopsmötet 1990, <http://www.svenskakyrkan.se/biskopsmoten/brev901/bi-pr-d6.htm#E10E27>

andliga insikt mogna mer och mer genom att umgås med Gud, öka sin teologiska kunskap och mänskliga klarsyn, och låta sig ledas av den heliga Anden. En viktig del av prästens tjänst är att tillsammans med sina kollegor och arbetskamrater arbeta på sin andliga insikt.

Tredje prästlöftet: Lojalitet och solidaritet²¹

”Vill ni i er tjänst följa vår kyrkas ordning
och förverkliga er kallelse med Kristus som förebild?”

Prästen förväntas vara lojal mot Svenska Kyrkan, d.v.s. i slutänden mot Kristus, som är kyrkans Herre²². Mot stift, församlingar och medarbetare ska prästen vara solidarisk, och se sig själv som deras tjänare, inte som herre över dem. Lojalitet och solidaritet har sin grund i ödmjukhet och tjänstvillighet, och gör det möjligt med frid, samarbete och ordning i församlingen. Som arbetsledare är det prästen som har ansvar för att konflikter och splittring förebyggs och hanteras på ett konstruktivt sätt. Detta ställer stora krav på ödmjukhet och en positiv inställning hos prästen, som behöver vara villig att kommunicera, och när så behövs både ge och ta emot konstruktiv kritik.

Fjärde prästlöftet: Trovärdighet²³

”Vill ni leva så bland människor,
att ni blir vittnen om Guds kärlek
och om försoningens hemlighet?”

Prästen ska inte bara tala om evangeliet, utan även leva det²⁴. När ord och handling säger olika saker är det oftast handlingen som blir uppmärksammas och ihågkommen. Därför är det viktigt att prästen lever på ett sätt som gagnar kyrkans anseende och trovärdighet, inte bara när det gäller det kyrkliga uppdraget, utan även i den privata sfären. Det betyder inte att en präst aldrig får misslyckas, snarare att misslyckandet ska leda till upprättelse och förnyelse genom att prästen bekänner och får förlåtelse, och på det viset blir ett föredöme för församlingen. Prästens inställning till äktenskap och familj är en viktig del i vittnesbördet, och ska därför präglas av kärlek, trohet och livsvaraktighet.

2.4 Antagningskriterier

Den som vill bli präst går igenom en prövning, och bedöms enligt sex kriteriegrupper²⁵. Bedömningen är inte i första hand avsedd som avgränsning, utan är till för att söka fram prästkandidater som fyller de behov som finns i församlingarna. Det finns sex sådana kriterier, som delvis går i varandra.

A. Kallelsen - dels den inre, som kommer från Gud, och dels den yttre, som kommer från kyrkan och bl.a. tar sig uttryck i antagningsproceduren.

B. Tron - en präst måste ha en personlig tro som är i samklang med kyrkans tro, och som vårdas, bearbetas och mognar.

C. Det andliga livet - delaktighet i kyrkans liv och gudstjänst, ett levande andaktsliv och regelbunden bibelläsning är nödvändiga delar av prästens liv. Prästkandidaten behöver också ha erfarenhet av de olika andliga riktningar som finns inom kyrkan.

D. Intellectuell kapacitet - en präst behöver ha förmåga att uttrycka sig skriftligt och muntligt, förmåga till teologisk reflektion, förmåga att förstå, leva sig in i och förmedla det kristna budskapet och dess tillämpning i olika situationer i människors liv, genom både predikan och samtal.

²¹ Den svenska kyrkohandboken, del 2, sid 22

²² Biskopsmötet 1990, <http://www.svenskakyrkan.se/biskopsmoten/brev901/bi-pr-d6.htm#E10E28>

²³ Den svenska kyrkohandboken, del 2, sid 23

²⁴ Biskopsmötet 1990, <http://www.svenskakyrkan.se/biskopsmoten/brev901/bi-pr-d6.htm#E10E29>

²⁵ Biskopsmötet 1991, sid 16-22

E. Personlighet och ledarskap - prästen behöver vara stabil i sin personlighet och ha bearbetat sina svårigheter och problem så att dessa inte blir hinder för utövande av ämbetet. God människokänedom och självkänedom, social kompetens, inlevelseförmåga, respekt för andra människor, god anpassningsförmåga vid förändringar, moralisk integritet, ledaregenskaper, ja, listan över egenskaper som är önskvärda hos en prästkandidat är lång.

F. Förankring i Svenska Kyrkan - den som vill bli präst behöver ha gedigen kunskap om vad som kännetecknar Svenska Kyrkan, t.ex. dess kyrkosyn, dopsyn, nattvardssyn, bibelsyn och synen på frälsningen, och vad som skiljer Svenska Kyrkan från andra trossamfund.

3 Sammanfattning och reflektion

På Gamla Testamentets tid, i det gamla förbundet mellan Gud och Israels folk, var prästen en medlare mellan Gud och människorna. Vanliga människor kunde inte närma sig Gud, bara prästen kunde göra det, och då enbart enligt vissa bestämda former och vid vissa bestämda tidpunkter. Den nära och personliga relation mellan Gud och människan som fanns i skapelsens början bröts genom syndafallet, och kontakten med Gud krävde att människorna skyddades genom offerritualer för att inte förgås av hans helighets eld (*2 Mos 24:17; Hebr 12:29*). Genom hela den bibliska historien går tanken på en återupprättad relation mellan Gud och hans skapade varelser som en röd tråd. Offerritualerna åstadkommer en tillfällig försoning, medan den slutliga försoningen och återupprättelsen av hela skapelsen ska komma längre fram, när tiden är inne. Israels folk blir en förebild för det som ska komma, och ett tecken för alla andra folk. Prästerna är folkets ledare, med enormt ansvar.

I Nya Testamentet möter vi Jesus Kristus, som ger sitt eget liv till försoning för alla folk. Det gamla förbundet övergår i ett nytt förbund, i och med hans död och uppståndelse. Alla som tror på honom, både judar och icke-judar, blir tillsammans ett nytt Guds folk, där alla är präster i och med att var och en fritt kan närma sig honom genom Kristus. Det behövs alltså inte längre något särskilt prästerskap av judisk modell.

Till det yttre finns ändå hos Svenska Kyrkans präster sådant som för tanken till det gammaltestamentliga prästyrket. Våra nutida präster invigs på ett särskilt sätt, de har särskilda kläder, de bär fram andliga offer, d.v.s. böner, enligt särskilda ordningar och de välsignar folket. (*Jfr ovan, avsnitt 1.1 stycke 4.*) Prästen ska vara en värdig representant för kyrkan och en förebild för församlingen, med ett liv som är i samklang med förkunnelsen. Den synbara huvudsysslan är att leda gudstjänsten och predika, d.v.s. undervisa församlingen. (*Jfr ovan, avsnitt 1.1 stycke 5.*) Svenska Kyrkan betonar dock att prästen inte har någon offertjänst. De böner som beds i gudstjänsten är därför snarare att betrakta som rökelse (*2 Mos 30:7; Ps 141:2; Upp 5:8*) än som försoningsoffer. Prästen representerar Kristus, men betjänar församlingen som deras jämlike. Huvudansvaret är att leda församlingen, inte att styra den. Prästen behöver inte vara helig, det finns utrymme för misslyckanden och återupprättelse. Den särskilda invigningen och kläderna är inte till för att blidka Gud, utan markerar i stället att prästen är kallad av Gud och kyrkan, och avskild för sin särskilda tjänst, som gäller hela livet och alla livets situationer. Där de judiska prästerna hade till uppgift att tala om för folket vad som var rätt och fel, heligt och oheligt, ska den som är präst i Svenska Kyrkan med sina kunskaper och erfarenheter vägleda församlingen - och sig själv - i att växa i kunskap och mogna i tro.

Den yrkesgrupp vi idag kallar präster motsvaras i den tidiga kristna kyrkan av församlingsledarna, som hade till uppgift att leda och representera församlingen, samt undervisa, vägleda och själavärda de kristna. Jag tycker att det motsvaras väl av Svenska Kyrkans prästers uppgift som förkunnare, liturg, kateket, själavårdare och ledare. Det står inte uttryckligen i Nya Testamentet att församlingsledaren har till uppgift att be för sin församling, men församlingsgrundaren Paulus bad för sina församlingar (*2 Kor 13:7, 9; Ef 1:17; Fil 1:4; Kol 1:3; 2 Thess 1:11*), och det ligger nära till hands att tänka sig att en nutida församlingsledare ska följa hans exempel. Svenska Kyrkan ställer höga krav på

den person som vill bli präst när det gäller karaktär, moral och livsstil. Även detta överensstämmer med Nya Testamentets beskrivning av församlingsledaren. (*Jfr ovan, avsnitt 1.2 stycke 3.*)

I min undersökning har jag alltså kommit fram till att prästtjänsten i Svenska Kyrkan är i samklang med Nya Testamentets beskrivning av församlingsledarskap, med rötter i Gamla Testamentets judiska prästerskap. Jag har också funnit att Svenska Kyrkans förväntningar och krav på prästen visserligen är högt ställda, men att en präst inte förväntas vara en felfri supermänniska. Det finns utrymme för misstag och upprättelse, och framför allt - genom vigningen har prästen fått sin kallelse bekräftad av både Gud och kyrkan, och kan därför känna sig trygg i sin uppgift.

Källförteckning

Den svenska kyrkohandboken, del 2 (1986). Stockholm: Verbum förlag AB.

Eineborg Falk, Else-Maj, m.fl., *En förändrad utbildning för Svenska Kyrkan*, Svenska Kyrkans utredningar 2007:2 (2007). Solna: Intellecta

Gillbrandt, Thoralf (red.), *Illustrerat Bibelleksikon*, Band 5 (1988). Ski: Illustrert Bibelleksikon A/S.

Gillbrandt, Thoralf (red.), *Illustrerat Bibelleksikon*, Band 6 (1990). Ski: Studiebibelen a/s.

Gillbrandt, Thoralf (red.), *Illustrerat Bibelleksikon*, Band 7 (1991). Ski: Studiebibelen a/s.

Helander, Dick (red.), *Svenska Kyrkans Bekännelseskrifter* (1944). Stockholm: Svenska Kyrkans Diakonistyrelsens bokförlag.

Biskopsmötet, *Biskop, präst och diakon i Svenska Kyrkan*, (1990).

<http://www.svenskakyrkan.se/biskopsmoten/brev901/httoc.htm> (2009-12-17)

Biskopsmötet, *Att bli präst i Svenska Kyrkan*, (1997). <http://www.ssguppsala.se/wp-content/attbli.pdf> (2009-12-17)

Svenska Akademien (red.), *Svenska Akademiens Ordbok* (2008), <http://g3.spraakdata.gu.se/saob/> (2009-12-17)